

kohtlane tuleks, selle poole süda teda waaks, mis ei ole tema minu palumist täitnud? — — Waene mees! nende mõtodega teed sa enesele ja tütarlapsele ülekobut. Tunneksid sa paremine tema südant, käl sina siis teaksid, luda esimest truui armastust sealt seest ütski wägi ei jõuaks kustutada. Mälestus mõib aegalt rahulikult magada, kui oleks juba surnud, aga koge-mata pisukejed juhtumised äratavad teda jälle elusse. Eõõd, mis ammugi kustunud armati, lähwad jälle lõvendama ja mõi-mad rõhlem palamust sünnitada, kui üks süda kannatada jõuaks. Meestega on lugu teistwiisi, neil ei ela nii õrnat tundmust südames, kui naesterahwal. Aga Hans petis ülemal räägitud mõtlemisega niisamuti ise ennast, Eise mehele minemine ep oleks temal kogunist kerge olnud. Ehk temal praegusel seisusel käl pisemat naisewõtmise lootust ei tohtind olla, elas ta ommetegi lootuse petusel, kui tuleksid, kes teab mis imewäed temale appi.

Ühel õhtul, paar päawa enne Hansu lahkumist, istus ta Eiseaga magusal jutul, kus ta endist palumist uuendates jälle tütarlapsele nõu andis, mehele minna ja teda unustada. Eis kuulis tül aega tema jutu, ega lausunud sõnakest, mis Hansule mõtet kaswatas, mõitu olewa saanud. Wiimaks ütles Eis: „Eõpetame jutu, armas sõber! mul ei ole sellepoolest midagi jubatamist tarwis, sest minu nõu on juba ammugi peetud, mis ma pean tegema ehk jätma. Esiotsalt olen tõis kotsja ja mehele-minemise mõted nii kõrgele wana otja riputanud, et n'ad sealt minu läte ei pea tulema. Riiklana kui meie siin põrmu peal liigume, ehk teine teisest käl laugel, peab sõbruse pael südameid meil ligi hoidma, et enne surma lahutust ei tuleks. Kirjuta aeg aealt mulle, kui mahti saad ja igatsus sind taga libutab, — ma tahan sulle mõnelkorra wastust anda. Ühte aga palun tähele panna: armastusest meie wahel ei tohi enam jutu olla! mõted, mis sinna rajale puutuwad, uinutame unustuse sängi, aga sõbrus jääb muutmata surmani.“ Selle kindla tunnis-tuse wasta ei tohtind Hans pikemalt walelda.

Mis minewal aastal juba räägiti, oli ***i wallas uus noor koolmeister ammetisse seatud, kes Mihkli kuul õpetamist alustas ja Mai luu lõpuni edasi toimetas, kus kool saareks

puhkama pandi. Peeter Mõistand ja teised mõistlikud peres-mehed, selle lapsed koolis käiswad, olid koolmeistriga rahul, aga wana Põllupay ühtepuhku koolmeistri wastanik. Tema usutunnistuse kistsad lingad pigistasid tal kobe jalga, kui midagi nudist etewõeti ja tehti, mis tema silmas ilmlis näitas. Koolis aga tehti mõnda, mis seal enne ei oldud tehtud. Kui koolmeister lastele õpetas waimulikku laulust neljal hea-sel laulma, ei seisnud käl Põllupay selle wasta, aga kool-meister ei jäänud seal seisma, waid läks laugemale, ei üts-nes lauludega, waid mõnes teistes tüldes, mis wana Mihkli südant paisuma, ja teda sagedast ohkama sundisid, et taewas ise api tuleks segasid asju parandama! sest koolmeister las-kis wahel wahel ka ilmliku laulust lapjed laulda, jah tema läks weel laugemale ja seletas lastele, et rahwa laulud ja ennemuistised jutud pat ei pea olema! Seda ei suutnud Põllupayi süda pikemalt kannatada, tema läks ühel päawal oma langu Mõistandile ja ütles järsku: „Sina, kui walla-wonem, pead koolmeistri effiteelt tagasi wiima, nõnda ei tohi meie walla asjad laugemine edasi minna, sin peab abi tehtama j. n. e. Ühe teise mehele oleks Peeter niisugust jutu ehk pahaks pannud, aga wana languga oli teine lugu; tema muidune igapidi laitmata olemine ja helde süda waeste ja hädaliste wasta tegid, et temale pahaks ei pandud, mis mitu teist ei oleks tohtind rääkida. Põllupayi wagadus tuli tema lapselikust südamest, ja ei olnud kui mitmel teistel üks ümberwõetud sõba, misga tõsised kombes kinni kateti. Tema oli muidu osaw põlluharija, majaperemees ja asjade talli-taja, aga mis neist igapäawastest tõõdest mõõda läksid, seal nähti tema mõistuse piired wäga kitsad, mis wähem temale, kui tema kaswatajatele süüks tuleb panna. Tema armamist ja soowimist mõõda oleksiwad tõis inimesed temaga ühel wormil pidanud mõtlema. Et maailmas asjad edasi lähä-wad ja midagi endise paika seisma ei jäd: tegi temale sü-dame walu ja sundis teda sagedast ohkama, et Jumal api tuleks asju parandama! Sellepärast tegid, luda ülemal kuul-sime, koolmeistri uendused temale tuska ja armas tema neid awalikuks märkideks, et wiimne päaw juba tulemas. „Koo-